

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการสนองตอบของความดันโลหิตจากการทดสอบทางสีในเทคนิคโพลีกราฟ กับอาสาสมัครซึ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขา านิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จำนวน 35 คน ด้วยเครื่องจับเท็จ แบบ Computerized Polygraph System (CPS) Version 2.13 ของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1 บทสรุปของการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ได้รับจากการตรวจวัด การสนองตอบของความดันโลหิตจากการทดสอบทางสีในเทคนิคโพลีกราฟ กับอาสาสมัครจำนวน 35 คน ๆ ละ 3 การทดสอบด้วยเครื่องโพลีกราฟ การทดสอบแรก เป็นการทดสอบด้วยวิธีการตอบแบบเปล่งวาจา (Answer Test) การทดสอบที่สอง เป็นการทดสอบด้วยวิธีการตอบในใจ (Silent Answer Test) การทดสอบที่สาม เป็นการทดสอบด้วยวิธีการตอบแบบเปล่งวาจา (Answer Test) ซึ่งในการทดสอบแรกเป็นการสังเกตพฤติกรรมโดยทั่วไป อาสาสมัครบางคนอาจมีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างมาก หรือบางคนอาจจะยังไม่คุ้นเคยกับเครื่องมือ จึงเกิดความตื่นเต้นวิตกกังวลบางอย่าง ในการทดสอบที่สองที่เป็นการทดสอบด้วยการให้ตอบในใจนั้น โดยหลักทั่วไปเงื่อนไขทางสังคมของมนุษย์นั้นถูกสั่งสอนให้เรียนรู้ถึงการตอบคำถามต่าง ๆ ด้วยความสุภาพขณะเดียวกันเราก็ไม่สามารถจะห้ามความรู้สึกภายในของ บุคคลที่จะมีอารมณ์บางอย่างซ่อนอยู่ สิ่งเหล่านี้จึง ส่งผลให้เกิดความสับสนขึ้นในใจ และเกิดเป็นปฏิกิริยาทางร่างกายปรากฏขึ้นอันออกมาจากการตรวจจับทางโพลีกราฟถึงแม้จะให้ตอบในใจโดยไม่ต้องเปล่งเสียง เพราะ การตอบในใจนั้นเป็นการลัดปั้งจยรบกวนต่าง ๆ ลงไปได้ เช่น บุคคลที่มีความวิตกกังวลอย่างมากไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตามเขาจะรู้สึกสบายขึ้นถ้าไม่ต้องเปล่งเสียงออกมา ส่วนในการทดสอบที่สามอาสาสมัครเริ่มจะคุ้นเคยกับเครื่องมือ จึงไม่เกิดความตื่นเต้นหรือวิตกกังวลใด ๆ แต่กลับเกิดความเคยชินเข้ามาแทนที่

ผลการทดสอบแสดงออกมาเป็นบันทึกโพลีกราฟ (Polygraph Chart) ที่ปรากฏเส้นภาพของการหายใจเหนือออก (TR) และที่หน้าท้อง (AR) ความดันโลหิต-ชีพจร (BP) ปฏิกิริยาเหงื่อที่ผิวหนัง (GSR) และปริมาณความเข้มข้นของโลหิตที่ปลายนิ้ว (PL) อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลง

ทางร่างกายที่ตอบสนองต่อการทดสอบทางสี และเมื่อนำมา วิเคราะห์ตีความปฏิกิริยาตอบสนอง และลงความเห็นของผลการทดสอบได้เป็น 3 กรณีดังนี้

- 1) ตรวจจับการกล่าวเท็จได้ หมายถึง มีปฏิกิริยาสนองตอบทางกายภาพเกิดขึ้นในตำแหน่งคำถามข้อที่ 4 ชัดเจน
- 2) ตรวจจับการกล่าวเท็จไม่ได้ หมายถึง ไม่มีปฏิกิริยาสนองตอบทางกายภาพเกิดขึ้นในตำแหน่งคำถามข้อที่ 4 และคำถามข้ออื่นๆ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ไม่มีปฏิกิริยาสนองตอบกับข้อใดๆ ทั้งสิ้น
- 3) ลงความเห็นไม่ได้ หมายถึง มีปฏิกิริยาสนองตอบในตำแหน่งคำถามข้อที่ 4 เพียงเล็กน้อยไม่ชัดเจน หรือมีปฏิกิริยากับคำถามทุกข้อ

ผลการทดสอบ พบว่า

1. การวิเคราะห์ปฏิกิริยาสนองตอบการกล่าวเท็จ

1.1 การสนองตอบจาก ร่องรอยเส้นภาพความดันโลหิต-ชีพจรที่ปรากฏบนบันทึกโพลีกราฟของการทดสอบ 3 ครั้งกับอาสาสมัครแต่ละคน มีปฏิกิริยาสนองตอบการกล่าวเท็จจำนวน 32 คน (คิดเป็นร้อยละ 91.43) ทุกการทดสอบ และไม่มีปฏิกิริยาสนองตอบการกล่าวเท็จ จำนวน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.57) ทุกการทดสอบ

1.2 เมื่อพิจารณาการสนองตอบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั้ง 5 ประการของการตรวจวัดทางโพลีกราฟประกอบกันในการวิเคราะห์ประเมินผลการทดสอบดังกล่าวพบว่าการทดสอบ 3 ครั้งกับอาสาสมัครแต่ละคน มีปฏิกิริยาสนองตอบการกล่าวเท็จจำนวน 35 คน (คิดเป็นร้อยละ 100.00) ในการทดสอบที่ 1 และที่ 2 ส่วนการทดสอบที่ 3 มีปฏิกิริยาสนองตอบการกล่าวเท็จ 34 คน (คิดเป็นร้อยละ 97.14) และไม่มีปฏิกิริยาสนองตอบการกล่าวเท็จ 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 2.86)

แม้ว่าจากการวิเคราะห์ตีความเส้นภาพโพลีกราฟที่ได้จากบันทึกผลการทดสอบนั้น ปรากฏว่าอาสาสมัครมีปฏิกิริยาสนองตอบการกล่าวเท็จในคำถามข้อที่ 4 แต่การวิเคราะห์ประเมินผลตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบบุคคลทางโพลีกราฟนั้น ผลการทดสอบที่ได้จากการมีปฏิกิริยาสนองตอบของอาสาสมัครจากการกล่าวเท็จที่ได้จากการตรวจวัดและบันทึกไว้ด้วยเครื่องโพลีกราฟ ซึ่งแสดงออกมาเป็นเส้นภาพ หากเมื่อร่องรอยของปฏิกิริยาที่ปรากฏในตำแหน่งคำถามข้อที่ 4 มีความชัดเจนแล้ว จึงนำไปสู่การลงความเห็น “ตรวจจับการกล่าวเท็จได้” กรณีที่ “ไม่อาจลงความเห็น” นั้นก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่มีปฏิกิริยาสนองตอบของความดันโลหิต-ชีพจรที่มีผลจากการกล่าวเท็จด้วยเช่นกัน แต่เป็นการแสดงปฏิกิริยาในคำถามข้อที่ 4 เพียงเล็กน้อยไม่ชัดเจน เมื่อเทียบกับปฏิกิริยาสนองตอบในข้ออื่นๆ

2. การวิเคราะห์เพื่อ ตีความลงความเห็น

2.1 ผลการวิเคราะห์จากปฏิริยาสนองตอบที่เส้น ภาพความดันโลหิต-ชีพจร (BP) ชัดเจน ในตำแหน่งคำถามข้อที่ 4 ที่ปรากฏบนบันทึกโพลีกราฟของการทดสอบ 3 ครั้งกับ อาสาสมัครแต่ละคน แต่ละการทดสอบที่มีปฏิริยาสนองตอบต่อการกล่าวเท็จในการทดสอบทางสี โดยสามารถลงความเห็น “ตรวจจับการกล่าวเท็จได้” 14 คน 15 คน และ 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 40.00 ร้อยละ 42.86 และร้อยละ 42.86) “ไม่สามารถลงความเห็นได้” 18 คน 17 คน และ 17 คน (คิดเป็นร้อยละ 51.43 ร้อยละ 48.57 และร้อยละ 48.57) จากจำนวนอาสาสมัคร 32 คน ที่มีปฏิริยาสนองตอบในการกล่าวเท็จ และ “ตรวจจับการกล่าวเท็จไม่ได้” 3 คน จากจำนวนอาสาสมัครที่ไม่มีปฏิริยาสนองตอบ (คิดเป็นร้อยละ 8.57) ทุกการทดสอบ

2.2 เมื่อพิจารณา การสนองตอบ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั้ง 5 ประการ ของการตรวจวัดทางโพลีกราฟประกอบกัน ในการวิเคราะห์ประเมินผลการทดสอบดังกล่าว พบว่า การทดสอบ 3 ครั้งกับอาสาสมัครแต่ละคน มีปฏิริยาสนองตอบต่อการกล่าวเท็จในการทดสอบทางสี โดยสามารถลงความเห็น “ตรวจจับการกล่าวเท็จได้” 24 คน 24 คน 27 คน (คิดเป็นร้อยละ 68.57 ร้อยละ 68.57 และร้อยละ 77.14) “ไม่สามารถลงความเห็นได้” 11 คน 11 คน และ 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.43 ร้อยละ 31.43 และร้อยละ 20.00) จากจำนวนอาสาสมัคร 35 คนในการทดสอบที่ 1 และ การทดสอบที่ 2 และจากจำนวนอาสาสมัคร 34 คน ในการทดสอบที่ 3 ที่มีปฏิริยาสนองตอบ “ตรวจจับการกล่าวเท็จไม่ได้” ในการทดสอบที่ 3 จำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 2.56) จากจำนวนอาสาสมัครที่ไม่มีปฏิริยาสนองตอบ 1 คน

จากผลการทดสอบและการวิเคราะห์เพื่อตีความลงความเห็น ปฏิริยาสนองตอบของ ความดันโลหิต-ชีพจรจากการทดสอบทางสีในเทคนิคโพลีกราฟ ทำให้เห็นว่าการวิเคราะห์ปฏิริยาสนองตอบที่เส้นความดันโลหิต-ชีพจรในตำแหน่งคำถามที่ 4 เพียงอย่างเดียว สามารถลงความเห็นตีความถึงการแสดงพิรุฬหรือการกล่าวเท็จของอาสาสมัครได้น้อยกว่าการพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอื่นร่วมด้วย

6.2 การอภิปรายผล

จากสมมติฐานที่ว่า การใช้การทดสอบสีในเทคนิคโพลีกราฟสามารถกระตุ้นปฏิริยาสนองตอบของบุคคลบนเส้นภาพความดันโลหิต -ชีพจร แต่การตรวจสอบทางโพลีกราฟถ้าจะให้ ได้ผล แม่นยำและน่าเชื่อถือขึ้นต้องทำการตรวจวัดทางสีหลายอย่างร่วมกัน จากผลการทดสอบข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการทดสอบทางสีกับอาสาสมัครนั้น สามารถกระตุ้นให้อาสาสมัครมีปฏิริยาสนองตอบโดยแสดงผลสะท้อนของการเปลี่ยนแปลงในร่องรอยดังกล่าวออกมาทางเส้น

ภาพ (Graph) ร้อยละ 91.43 (แสดงในตาราง 5.1) ปฏิบัติงานสนองตอบที่เกิดขึ้นเมื่อนำใช้เกณฑ์การตรวจวัดทางโพลีกราฟมาพิจารณาตีความนำไปสู่การลงความเห็นได้ 3 กรณีดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นว่าเมื่อใช้ เกณฑ์การตรวจวัดทางโพลีกราฟ ทั้ง 5 ประการมาพิจารณาวิเคราะห์ตีความตรวจจับการกล่าวเท็จของอาสาสมัครได้ร้อยละ 68.57 ถึงร้อยละ 77.14 แต่เมื่อใช้เกณฑ์การตรวจวัดความดันโลหิต-ชีพจรเพียงอย่างเดียวนั้นสามารถนำไปพิจารณาลงความเห็น ตรวจจับการกล่าวเท็จของอาสาสมัคร ได้เพียงร้อยละ 40.00 ถึงร้อยละ 42.86 แสดงให้เห็นว่าการเมื่อใช้เกณฑ์การตรวจวัดทางโพลีกราฟทั้ง 5 ประการมาพิจารณาวิเคราะห์ทำให้การตรวจจับการกล่าวเท็จของอาสาสมัครเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงเป็นการยืนยันว่า การตรวจสอบทางโพลีกราฟนั้นจะให้ผลแม่นยำและน่าเชื่อถือนี้ ต้องทำการตรวจวัดทางสรีระหลายอย่างร่วมกัน จากผลดังกล่าวจึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดสำหรับการศึกษารุ่นนี้

อย่างไรก็ตามการตรวจสอบการกล่าวเท็จโดยใช้เกณฑ์ตรวจสอบทางโพลีกราฟนั้นก็พบว่าไม่สามารถทำการวิเคราะห์เพื่อลงความเห็นว่าการกล่าวจริงหรือกล่าวเท็จจำนวนหนึ่ง โดยการตรวจสอบ พบประมาณร้อยละ 48.51 ถึงร้อยละ 51.43 (แสดงในตารางที่ 5.3) ซึ่งมีปริมาณมากกว่าอาสาสมัครที่สามารถตรวจจับการกล่าวเท็จได้นั้น อาจเป็นเพราะอาสาสมัครไม่มีความเครียดเกิดขึ้นเพราะในสถานการณ์ขณะนั้นไม่ได้อยู่ภายใต้ความกดดัน ใดๆ จากสภาพรอบด้านหรือไม่มีปรากฏการณ์ใดที่ส่งผลกระทบต่อการกดดันให้อาสาสมัครกล่าวเท็จ จึงเป็นสถานการณ์ที่ ต่างกับผู้ต้องหาคดีที่ก่อคดีอาญา ขึ้นจริงทำให้อาสาสมัครขาดความตระหนักในการตรวจจับ นอกจากนี้อาสาสมัครบางคนอาจมีความต้องการ เอาชนะเครื่องโพลีกราฟ หรือคิดว่าเครื่องโพลีกราฟสามารถตรวจจับพิรุชได้จริงหรือไม่ จึงมีความพยายามที่จะบิดเบือนร่องรอยโพลีกราฟด้วยการแอบคิดเลขในใจ หรือร้องเพลงในใจ โดยไม่ได้สนใจในตัวคำถามที่ได้ถูกถามขึ้นมา รวมทั้งอาจเคลื่อนไหวร่างกายหรืออดเกร็งกล้ามเนื้อบางส่วนของอาสาสมัครก็เป็นการบ่งชี้ได้ถึงลักษณะของคนที่ต้องการจะบิดเบือนส่งผลให้ผลการทดสอบออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับการกล่าวของอาสาสมัครบางรายที่กล่าวกับผู้วิจัยว่า แอบร้องเพลงอยู่ในใจ คิด หรือคำนวณ เลขในใจ บางรายพยายามทำให้ ใจลอยคิดไปถึงเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทดสอบ บางรายมีการเคลื่อนไหวร่างกายเล็กน้อยที่ผู้วิจัยไม่อาจสังเกตได้ ซึ่งวิธีการทั้งหลายเหล่านี้มีผลต่อเส้นภาพ การพยายามเลี่ยงทางจิตวิทยานี้เองมักจะส่งผลให้เกิดการบิดเบือนบางอย่างที่ร่องรอยการหายใจ ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากสับสนให้กับร่องรอยการทดสอบจนกระทั่งผู้ตรวจสอบไม่สามารถบ่งชี้ออกมาได้อย่างชัดเจน ซึ่งกรณีดังกล่าวหากเป็นการทดสอบโพลีกราฟทางคดีกับ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ที่เข้ารับการตรวจสอบตามกระบวนการตรวจสอบตามทางปกติของการปฏิบัติงานแล้ว มักถูกใช้เป็นวิธีการหนึ่งของความพยายาม โทกหกเพื่อเอาตัวรอดหรือหลีกเลี่ยงการถูกตรวจจับด้วยเครื่องจับเท็จด้วยการ

เบี่ยงเบนความสนใจของตนไปยังเรื่องอื่น อาการเหล่านี้คือการไม่ให้ความร่วมมือที่จะเป็นข้อบ่งชี้ที่มักใช้เป็นข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่าเป็นการกล่าวเท็จของบุคคลสำหรับการทดสอบนั้นเพราะไม่มีเหตุผลใดที่คนบริสุทธิ์จะพยายามทำเช่นนั้น หากพบสภาพเช่นนั้นย่อมเป็นที่แน่นอนว่าสามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์เพื่อตรวจจับพินิจหรือการกล่าวเท็จได้เช่นกัน

การไม่สามารถลงความเห็นได้ดังที่อธิบายมาแล้วนั้นที่เป็นความพยายามหลีกเลี่ยงการทดสอบแต่ยังพบว่า มีปัจจัยอื่น ที่ทำให้ผู้ตรวจสอบไม่สามารถลงความเห็นได้ คือ อาสาสมัครมีความอึดอัดทางกายภาพที่อาจเกิดขึ้นที่ล่อกวัดความดันโลหิต-ชีพจร หรือแม้แต่แถบวัดการหายใจที่กดอยู่รอบแผ่นอกหรือหน้าท้อง อาสาสมัครบางรายมีความรู้สึกกว่าหายใจไม่สะดวกเมื่อมีสิ่งมาพันรอบอกทำให้เกิดการหายใจไม่เป็นปกติ จนเกิดการบิดเบือนร่องรอยที่จะปรากฏออกมาเป็นสัญญาณได้

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของการลงความเห็น “ตรวจจับการกล่าวเท็จได้” และ “ไม่อาจลงความเห็น ” ซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ตีความเส้นภาพ โปลิกราฟที่ได้จากบันทึกผลการทดสอบของอาสาสมัครที่มีปฏิริยาสนองตอบกับคำถามการทดสอบข้อที่ 4 ที่เป็นการกล่าวเท็จ ทั้งสองกรณีนี้เป็นการวิเคราะห์ประเมินผลตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบบุคคลทางโปลิกราฟ ซึ่งจากการทดสอบของอาสาสมัครที่มีปฏิริยาสนองตอบที่ปรากฏในตำแหน่งของคำถามข้อที่ 4 ชัดเจนแล้ว จึงนำไปสู่การลงความเห็น “ตรวจจับการกล่าวเท็จได้ ” กรณีที่ “ไม่อาจลงความเห็น” นั้นก็มีปฏิริยาสนองตอบกับคำถามการทดสอบข้อที่ 4 แต่มีเพียงเล็กน้อยไม่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับปฏิริยาสนองตอบในคำถามข้ออื่นๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่อาจลงความเห็นได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

ในการวิเคราะห์ประเมินผลการกล่าวเท็จดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าผลการทดสอบที่สามารถลงความเห็น “ตรวจจับการกล่าวเท็จได้” นั้นผลไม่ได้ไปในทางเดียวกันกับผลการทดสอบที่ถูกจำแนกให้เป็นพวก “ที่มีปฏิริยาสนองตอบ ” ต่อการกล่าวเท็จในคำถามข้อที่ 4 เนื่องจากมีสาเหตุมาจากการตั้งใจพยายามบิดเบือนร่องรอยโปลิกราฟด้วยวิธีการบางอย่างเพื่อเลี่ยงการตรวจจับแต่อย่างไรก็ตามเมื่ออาสาสมัครเหล่านั้นได้รับการเตือนถึงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการทดสอบ แม้ว่าการทดสอบครั้งต่อมายังปรากฏร่องรอยที่บ่งชี้ถึงความพยายามบิดเบือนนั้นอยู่ก็ตาม แต่เมื่ออาสาสมัครมีความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนขึ้น ส่งผลให้การวิเคราะห์ประเมินผลการกล่าวเท็จและลงความเห็น “ตรวจจับการกล่าวเท็จได้” ได้ ร้อยละ 77.14 ลดจำนวนของการทดสอบที่ “ไม่อาจลงความเห็น” ลงร้อยละ 20.00

แต่ในการทดสอบที่สอง (STIM Test) ซึ่งเป็นการทดสอบเพื่อวัตถุประสงค์ในการกระตุ้นความรู้สึกของบุคคลให้ตระหนักถึงคำตอบที่จะต้องแสดงออกมาอย่างชัดเจนในการทดสอบ

ถัดไปเท่านั้น ซึ่งผลการทดสอบที่ได้เราจะไม่นำไปประเมินการกล่าวความจริงหรือความเท็จแต่อย่างใด

การประเมินปฏิกิริยาสนองตอบที่จะแสดงนัยสำคัญที่เชื่อถือได้ ร่องรอยความดันโลหิตจะต้องเกิดขึ้นพร้อมๆ กับปฏิกิริยาสนองตอบของการหายใจด้วยสำหรับคนที่มีความฉลาดและมีการศึกษา อย่างไรก็ตามแม้ว่าการตรวจวัดการสนองตอบทางการหายใจ และความดันโลหิตจะเป็นเกณฑ์การตรวจวัดทางโพลีกราฟที่ถูกนำมาใช้อย่างมากที่สุดโดยทั่วไป และได้รับการพิจารณายืนยันว่ามีความน่าเชื่อถือสูงสุด หากต้องการจะให้ผลของการตรวจสอบโพลีกราฟ (Polygraph Examination) มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือขึ้นต้องทำการตรวจวัดทางสรีระหลายอย่างร่วมกันซึ่งในปัจจุบันเป็นการนำผลการตรวจวัดทั้ง 5 ประการประกอบกันไปวิเคราะห์ประเมินผลในการตรวจสอบทางโพลีกราฟ คือ

1. เส้นวัดการหายใจเหนืออก (Thoracic Respiration)
2. เส้นวัดการหายใจหน้าท้อง (Abdominal Respiration)
3. เส้นวัดความดันโลหิต-ชีพจร (Blood Pressure-Pulse)
4. เส้นวัดปฏิกิริยาผิวหนัง (Galvanic Skin Reflex : GSR / Electrodermal Response)
5. เส้นวัดปริมาณโลหิตที่ปลายนิ้ว (Plethysmograph)

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ควรทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลของ ปฏิกิริยาสนองตอบ จากการตรวจสอบทางโพลีกราฟระหว่างการทดสอบทางสีกับการทดสอบด้วยบัตรเลขหมาย(Card Test) กับอาสาสมัครกลุ่มเดียวกันซึ่งจะทำให้ทราบว่ามีความแตกต่างเกี่ยวกับผลทางโพลีกราฟหรือไม่

2) ในการทดสอบกับอาสาสมัครผู้ตรวจสอบต้องมีความจริงจังเพื่อที่จะกระตุ้นความรู้สึกละแวก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ของอาสาสมัครให้มีความตระหนักถึงการตรวจจับด้วยเครื่องโพลีกราฟ

3) ควรมีการสลับตำแหน่งคำถามของการทดสอบที่ 3 เพราะบางครั้งบุคคลนั้นอาจคาดไว้ก่อนถึงการถามในคำถามบางข้อ และเขาอาจให้การสนองตอบทางปฏิกิริยาตามที่คาด

4) การพิจารณาปฏิกิริยาสนองตอบของบุคคลที่ได้จากเส้นภาพความดันโลหิต-ชีพจร ผู้ตรวจสอบต้องมีความรอบคอบในการใส่ลมเข้าไปในปลอกความดันโลหิตด้วย การที่ปลอกวัดความดันโลหิตปรับแน่นจนเกินไปหรือหลวมเกินไป ย่อมทำให้เกิดการบิดเบือนไปจากความเป็นจริงได้ โดยเฉพาะถ้ามีความหลวมเกินไปคลื่นชีพจรอาจไม่สม่ำเสมอหรือไม่ปรากฏออกมาเลย แต่

ถ้าอาสาสมัครมีการกดกล้ามเนื้อหรือเกร็งกล้ามเนื้อสามารถทำให้ร่องรอยบันทึกความดันโลหิตเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งวิธีการเช่นนี้อาจเป็นไปได้สำหรับคนบางคนที่ต้องการลวงผู้ตรวจสอบด้วยการสร้างความเปลี่ยนแปลงความดันโลหิตให้เกิดขึ้นหลายแห่งเพื่อให้เกิดปฏิกิริยาสนองตอบกับคำถามต่าง ๆ

5) ถ้าอาสาสมัครเกิดเจ็บป่วยในวันที่นัดหมายผู้ตรวจสอบควรนัดหมายให้มาทำการทดสอบในวันหลัง ทั้งนี้ผลจากความเจ็บป่วยนี้อาจสร้างความบิดเบือนอย่างรุนแรงขึ้นได้

6) ควรเน้นย้ำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของอาสาสมัครก่อนเข้ารับการทดสอบเพราะมีอาสาสมัครบางคนเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัดเป็นเวลาหลายวันเกิดความอ่อนล้าไม่ได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เหนื่อยล้าย่อมไม่มีความเหมาะสมอยู่แล้ว โดยสภาพที่จะนำมาตรวจสอบด้วยวิธีการนี้ เพราะถึงแม้ว่าเขากำลังพูดจริง แต่ความรบกวนใดๆทางอารมณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากผลการกล่าวเท็จก็อาจถูกบดบัง

7) การนัดหมายกับอาสาสมัครควรมีความชัดเจนแน่นอน เพราะอาสาสมัครบางคนเข้าใจคลาดเคลื่อนถึงวันเวลานัดหมาย อาจทำให้อาสาสมัครเกิดความโกรธซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญไม่น้อย ซึ่งถ้าผู้ตรวจสอบไม่ได้สังเกตเห็นหรือไม่ได้นำมาสู่ข้อพิจารณาเบื้องต้นหรือขณะต้องทำการวิเคราะห์และประเมินผลแล้ว ย่อมเป็นการเสี่ยงให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ในการลงความเห็นของตนโดยอาจชี้ไปว่าร่องรอยที่เกิดขึ้นเหล่านั้นแสดงถึงหลักฐานของการกล่าวเท็จ

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวถ้าผู้ตรวจสอบได้มีการปรับปรุงแก้ไขจะทำให้ผลการทดสอบเป็นที่น่าพอใจยิ่งขึ้น